

INTERNASJONAL KVINNELIGA FÖR **FRED & FRIHET**

DEN NORSKE SEKSJONEN AV WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE & FREEDOM

IKFF
Majorstuveien 39
0367 OSLO
ikff@ikff.no

23. april 23

Til forsvarsminister Bjørn Arild Gram

Storbritannia sender ammunisjon med utarmet uran til Ukraina

Det britiske forsvarsdepartementet bekrefter at de sender panserbrytende granater som inneholder utarmet uran (DU) til Ukraina, men legger til at dette er «standard» og har vært brukt i flere tiår. IKFF er opprørt over at England ignorerer de alvorlige problemene med radioaktiv og kjemisk forurensning etter egen bruk av DU-ammunisjon i Irak og på Balkan og igjen vil bruke panserbrytende granater med utarmet uran i krig.

IKFF oppfordrer Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet til å innstendig be vår NATO-allierte Storbritannia om å avstå fra å sende våpen og ammunisjon med utarmet uran til Ukraina.

Bakgrunn for våre bekymringer:

Irak sliter fortsatt med radioaktiv forurensning etter at USA og Storbritannia brukte rundt 400 tonn med DU under Gulfkrigen i 1991 og Irakkriegen i 2003, avfyrt fra fly og helikopter, også i tettbebygde områder.

WILPF Norge/IKFF jobber for diplomatiske og ikkevoldelige løsninger på konflikt og krig. Både nasjonalt og internasjonalt er vi opptatt av å forebygge militære ødeleggelser av miljøet i krig og i fredstid. Sammen med International Coalition to ban Uranium Weapons, ICBUW jobbet vi i mange år for et forbud mot bruk av utarmet uran i våpen og ammunisjon. I denne forbindelsen har IKFF sendt flere henvendelser til forsvarsdepartementet og utenriksdepartementet og hatt møter med UD i Oslo og New York.

Kreft og barn født med misdannelser

Sammen med annen kjemisk forurensning fra krig, har utarmet uran ført til økning i krefttilfeller og medfødte misdannelser i Irak. Offisiell irakisk statistikk viser at før første Gulfkrig i 1991 var antall krefttilfeller i Irak 40 av 100.000. I 1995 hadde det økt til 800 av 100.000 og i 2005 til 1.600 av 100.000. I 2007 ba Iraks miljøvernminister om internasjonal hjelp etter at departementet koblet en sterk økning i krefttilfeller til 350 DU-forurensede steder i landet.

I 2009 sendte Iraks minister for kvinnesaker brev til FN, hvor hun beskrev den store forekomsten av medfødte misdannelser og kreft, særlig i byene Fallujah, Basra, Bagdad og Al-Najaf. Hun skrev om kvinner i Fallujah som var redde for å få barn fordi så mange babyer ble født med groteske

deformasjoner. Hun ba FN om å bidra med uavhengig granskning og okkupasjonsmaktene om å ta ansvar for å merke og rydde områder som de hadde forurenset med utarmet uran. Hun refererte også til internasjonale bestemmelser som gjelder i krig og ba FN undersøke om det var begått krigsforbrytelser eller forbrytelser mot menneskeheten.

Utarmet uran i Bosnia, Serbia og Kosovo

Utarmet uran ble også brukt av NATO i Bosnia, Serbia og Kosovo. Ueksploderte og korroderte prosjektiler er funnet nært drikkevannskilder. Det er fremmet internasjonale krav om kompensasjon fra NATO for miljøødeleggelsene og for de som døde eller ble syke som et resultat av bombingene med antatt 13-15 tonn utarmet uran i 1999.¹

Siden tidlig på 2000 tallet har det pågått en prosess i FNs generalforsamling med mål om å forby våpen med utarmet uran. Senest i 2022 stemte 147 land, her iblant Norge for en prosess som kan lede til et forbud. England var et av 5 land som stemte mot.

Det er umulig å skjerme sivilbefolkningen mot eksponering av DU gjennom luft, drikkevann, støv og matvarer, verken under og etter krig. Hvilke konsekvenser vil bruk av DU få i Donbass, Ukraina? Utarmet uran har en halveringstid på 4,5 milliarder år og kan skade mennesker, ikke minst små barn, i mange generasjoner. DU utgjør også et problem for minerydnings- og andre team som er satt til å fjerne eksplosiver og annet skrap etter krig, se Pax sin rapport *Laid to waste* (2014)², en rapport støttet av det norske Utenriksdepartementet.

En føre var holdning er nødvendig

Bruk av DU-våpen og ammunisjon har lenge stått på FNs dagsorden. En FN-resolusjon fra 2016³ viser til en UNEP-rapport om stor vitenskapelig usikkerhet rundt langtidsvirkning av DU på miljøet, spesielt forurensning av grunnvann og langtids helsemessige konsekvenser for mennesker. FN har anmodet om mer forskning og en føre var tilnærming til bruk av DU.

IKFF mener det er uønsket og forferdelig at Storbritannia igjen vil ta i bruk ammunisjon med DU, denne gangen i Ukraina. Det vil være til stor skade for det ukrainske folk, og gir også svært dårlige signaler til militante grupper og andre land som er involvert i krig og konflikt.

Vi vil sette pris på en tilbakemelding på denne henvendelsen.

Uttalelsen ble vedtatt på IKFFs landsmøte, Oslo 23.04.23

Kari Nes
Leder Internasjonal kvinneliga
for fred og frihet, WILPF Norge

Åse Møller-Hansen
Styremedlem

¹ Klassekampen 27. mars 23

² <https://paxforpeace.nl/what-we-do/publications/laid-to-waste>

³ <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/1com/1com16/resolutions/L63.pdf>